

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ได้มีการติดต่อสื่อสารเชื่อมโยงระหว่างประเทศกันมากขึ้น จากการพัฒนาในด้านของเทคโนโลยีการสื่อสารและการขนส่ง ทำให้แต่ละประเทศนั้นสามารถติดต่อในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศในด้านต่างๆ ได้ง่ายยิ่งขึ้น การทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญด้านหนึ่งก็คือ การค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศในด้านต่างๆ โดยส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งของการค้าระหว่างประเทศคือ การส่งออก เนื่องจากการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศเป็นที่มาของรายได้ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเจริญเติบโตของการส่งออกสามารถช่วยให้ระบบเศรษฐกิจภายในประเทศมีการขยายตัวของการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปขายต่างประเทศมากขึ้น ก่อให้เกิดการจ้างงาน ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนดีขึ้น จะส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง

ประเทศในเอเชียได้เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกมากขึ้น หากไม่รวมประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ของโลกอยู่แล้ว จะสังเกตได้จากสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศในเอเชียเอเชียต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากร้อยละ 9.7 ในปี พ.ศ. 2541 เป็นร้อยละ 16.3 ในปี พ.ศ. 2552 และมูลค่าการส่งออกของประเทศในเอเชียคิดเป็นสัดส่วนต่อมูลค่าการส่งออกรวมของทั้งโลกมีร้อยละ 23 หรือเกือบ 1 ใน 4 ของมูลค่าการส่งออกรวมของทั้งโลก (ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย, 2553: ออนไลน์) ส่งผลให้ประเทศในเอเชียมีระบบเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยส่วนหนึ่งมาจากภาคส่วนของอุตสาหกรรม การเจริญเติบโตที่เพิ่มขึ้นของภาคอุตสาหกรรมส่งผลให้การส่งออกขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการส่งออกภาคอุตสาหกรรม ซึ่งสินค้าที่ส่งออกส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีระดับกลางและระดับสูง แสดงให้เห็นถึงบทบาทของภาคอุตสาหกรรมที่เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจในประเทศ โดยประเทศที่มีการเติบโตของภาคอุตสาหกรรม การผลิต และการส่งออกที่รวดเร็วนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และจีน ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้วนอกจากประเทศญี่ปุ่น เช่น ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งถือว่าภาคอุตสาหกรรมมีการพัฒนาก้าวหน้าไปมาก

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการส่งออกตั้งแต่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (ปี พ.ศ. 2515-2519) ซึ่งเป็นการเน้นใช้นโยบายส่งเสริมการส่งออกเป็นตัวผลักดันเศรษฐกิจ มีการส่งเสริมการลงทุนภาคเอกชนทั้งภายในประเทศและจากต่างประเทศ เพื่อที่จะกระตุ้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจภายในประเทศให้มากขึ้น อีกทั้งยังทำให้เศรษฐกิจของประเทศเปิดกว้างมากขึ้น โดยตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) เป็นต้นมา ภาคอุตสาหกรรมเริ่มขยายตัวสูงกว่าภาคเกษตรกรรมและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยหากพิจารณาจากสัดส่วนการผลิตรายสาขาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ จะพบว่า สัดส่วนการผลิตภาคเกษตรกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในปี พ.ศ. 2536 อยู่ที่ร้อยละ 10.32 และลดลงเหลือเพียงร้อยละ 8.3 ในปีพ.ศ. 2553 ส่วนภาคอุตสาหกรรมมีการเจริญเติบโตอย่างมาก จากเดิมร้อยละ 31.64 ในปี พ.ศ. 2536 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40.76 ในปี พ.ศ. 2553 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2554) จะเห็นได้ว่าภาคอุตสาหกรรมได้มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เป็นส่วนที่สำคัญของการส่งออก โดยจากมูลค่าสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทยนั้นจะเป็นสินค้าอุตสาหกรรม จากตาราง 1.1 จะเห็นว่าสินค้าส่งออกที่สำคัญส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับกลางและระดับสูง ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์อุปกรณ์และส่วนประกอบ ยานยนต์อุปกรณ์และชิ้นส่วนยานยนต์ อัญมณีและเครื่องประดับ เม็ดพลาสติก แผงวงจรไฟฟ้า เคมีภัณฑ์ เป็นต้น (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2554) โดยในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกรวม และมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรม 195,375 และ 23,680.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ โดยอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 ที่ร้อยละ 28.6 และร้อยละ 20.7 ซึ่งอัตราส่วนมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมต่อมูลค่าการส่งออกรวม คิดเป็นร้อยละ 12.1

ตาราง 1.1 มูลค่าสินค้าส่งออก 10 อันดับแรกของไทย

มูลค่า: ล้านบาท

ชื่อสินค้า		2551	2552	2553	2553 (ม.ค.-ก.ค.)	2554 (ม.ค.-ก.ค.)
1.	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และ ส่วนประกอบ	605,314.0	545,468.7	596,677.7	349,644.3	322,765.6
2.	รถยนต์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	513,154.2	378,348.9	561,108.8	322,531.0	312,633.1
3.	อัญมณีและ เครื่องประดับ	274,093.1	333,699.4	366,818.3	204,492.6	243,305.5
4.	ยางพารา	223,628.2	146,188.2	249,262.5	135,674.9	226,640.2
5.	เม็ดพลาสติก	181,158.7	151,978.8	200,326.0	110,893.4	157,450.5
6.	แผงวงจรไฟฟ้า	237,972.6	219,508.7	255,322.1	146,200.9	148,529.4
7.	เคมีภัณฑ์	141,693.8	152,208.9	182,464.7	102,151.0	144,514.7
8.	ผลิตภัณฑ์ยาง	149,894.9	152,799.5	203,428.1	114,646.7	142,259.7
9.	น้ำมันสำเร็จรูป	259,739.1	184,620.8	223,131.9	120,466.3	142,243.0
10.	ข้าว	203,219.1	172,207.7	168,193.1	88,736.3	124,652.4
รวม 10 รายการ		2,789,867.7	2,437,029.7	3,006,733.2	1,695,437.5	1,964,994.2
อื่นๆ		3,061,503.4	2,757,558.9	3,169,568.9	1,823,980.5	2,148,848.1
รวมทั้งสิ้น		5,851,371.1	5,194,588.6	6,176,302.1	3,519,418.0	4,113,842.3

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรม
ศุลกากร (2554)

ตาราง 1.2 อัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการส่งออกโดยรวมและมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปี	มูลค่าการส่งออก	อัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก (ร้อยละ)	มูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรม	อัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ)	อัตราส่วนมูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรมต่อมูลค่าการส่งออกรวม (ร้อยละ)
2544	64,918.8		7,610.9		11.7
2545	68,108.2	4.9	8,137.7	6.9	11.9
2546	80,323.6	17.9	9,334.2	14.7	11.6
2547	96,248.2	19.8	11,741.1	25.8	12.2
2548	110,178	14.5	13,627.3	16.1	12.4
2549	130,803	18.7	16,403.3	20.4	12.5
2550	153,858	17.6	19,916.7	21.4	12.9
2551	175,897	14.3	21,991.0	10.4	12.5
2552	151,986	-13.6	19,613.9	-10.8	12.9
2553	195,375	28.6	23,680.8	20.7	12.1

ที่มา: ศูนย์การเงินและการลงทุน (Finance and Investment center: FIC) และ UCNTAD (2011)

ประเทศมาเลเซียจัดว่าเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Countries: NIC) ซึ่งอยู่ในกลุ่มสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรือ อาเซียน (ASEAN) เช่นเดียวกับประเทศไทย ประเทศมาเลเซียมีรูปแบบโครงสร้างการผลิตคล้ายกับประเทศไทยโดยเปลี่ยนจากประเทศที่ผลิตและส่งออกพืชผลเกษตรและสินค้าขั้นปฐม มาเป็นการผลิตและส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งประเทศมาเลเซียนั้นมีการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว โดยอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศมาเลเซีย ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และอุตสาหกรรม

ยานยนต์ โดยประเทศมาเลเซียเป็นหนึ่งในประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์รายใหญ่ของโลก ซึ่งสินค้าที่ส่งออกหลัก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นหลัก นอกจากนั้นจะเป็นสินค้าจำพวก น้ำมันปาล์ม เคมีภัณฑ์ ก๊าซธรรมชาติเหลว-LNG น้ำมันดิบ เป็นต้น (สำนักงานกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2551) ซึ่งจากตาราง 1.3 ในปี พ.ศ. 2553 ประเทศมาเลเซียมีมูลค่าการส่งออก 198,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมีมูลค่า 17,418 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 ร้อยละ 26.2 และ 24.2 ตามลำดับ ในส่วนอัตราส่วนมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมต่อมูลค่าการส่งออกรวม คิดเป็นร้อยละ 8.8

ตาราง 1.3 อัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการส่งออกโดยรวมและมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมของประเทศมาเลเซีย

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปี	มูลค่าการส่งออก	อัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก (ร้อยละ)	มูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรม	อัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ)	อัตราส่วนมูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรมต่อมูลค่าการส่งออกรวม (ร้อยละ)
2544	88,005.3		6,366.9		7.2
2545	93,265	6.0	6,549.2	2.9	7.0
2546	99,369	6.5	7,383.2	12.7	7.4
2547	125,744	26.5	9,789.9	32.6	7.8
2548	140,870	12.0	10,365.5	5.9	7.4
2549	160,571	14.0	13,131.5	26.7	8.2
2550	176,028	9.6	15,308.8	16.6	8.7
2551	209,719	19.1	17,730.3	15.8	8.5
2552	157,516	-24.9	14,079.0	-20.6	8.9
2553	198,800	26.2	17,485.3	24.2	8.8

ที่มา: ศูนย์การเงินและการลงทุน (Finance and Investment center: FIC) และ UCNTAD (2011)

ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วยเกาะต่างๆ เป็นจำนวนมาก และเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่มากมาย โดยเฉพาะน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน และแร่ต่างๆ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียเน้นพึ่งพาการส่งออกน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ โดยอุตสาหกรรมน้ำมันเป็นแหล่งสำคัญที่สุดในการทำรายได้ให้ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งนอกจากนั้นประเทศอินโดนีเซียยังได้ให้ความสำคัญและพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมแร่โลหะที่มีค่า อุตสาหกรรมต่อเรือ อุตสาหกรรมผลิตเครื่องบิน อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ชนิดต่าง ๆ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ อุตสาหกรรมกระดาษ อุตสาหกรรมกระจก เป็นต้น

ตาราง 1.4 อัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการส่งออกโดยรวมและมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมของประเทศอินโดนีเซีย

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปี	มูลค่าการส่งออก	อัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก (ร้อยละ)	มูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรม	อัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ)	อัตราส่วนมูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรมต่อมูลค่าการส่งออกรวม (ร้อยละ)
2544	57,365		11,200.0		19.5
2545	59,165	3.1	10,927.0	-2.4	18.5
2546	64,109	8.4	11,177.0	2.3	17.4
2547	71,785	12.0	12,866.0	15.1	17.9
2548	86,179	20.1	14,401.0	11.9	16.7
2549	103,486	20.1	17,190.5	19.4	16.6
2550	118,728	14.7	18,915.0	10.0	15.9
2551	139,605	17.6	20,464.0	8.2	14.7
2552	119,646	-14.3	17,076.0	-16.6	14.3
2553	157,823	31.9	21,947.0	28.5	13.9

ที่มา: ศูนย์การเงินและการลงทุน (Finance and Investment center: FIC) และ UCNTAD (2011)

จากการที่ประเทศอินโดนีเซียได้พัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศให้มีความหลากหลายมากขึ้น ทำให้รายได้จากการส่งออกสินค้าอื่นๆ ที่ไม่ใช่น้ำมันและก๊าซธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งจากตาราง 1.4 ในปี พ.ศ. 2553 ประเทศอินโดนีเซียมีมูลค่าการส่งออก 157,823 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมีมูลค่า 21,947 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 ร้อยละ 31.9 และ 28.5 ตามลำดับ ในส่วนอัตราส่วนมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมต่อมูลค่าการส่งออกรวม คิดเป็นร้อยละ 13.9

ประเทศสิงคโปร์ถือเป็นประเทศที่มีพื้นที่และทรัพยากรไม่มากเหมือนประเทศอื่น ๆ แต่ได้มีการค้าขายและการขนส่งเป็นตัวสำคัญที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยมีท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ มีระบบคมนาคมและการขนถ่ายที่ทันสมัยสะดวกรวดเร็วที่ดีที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ISEC Education Service, 2010) และเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนสินค้าต่างชาติที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสี่ของโลกนอกเหนือจาก ลอนดอน โตเกียว และ นิวยอร์ก ทำให้สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจและการเงินที่ดี อีกทั้งยังเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเศรษฐกิจของสิงคโปร์เป็นระบบเศรษฐกิจแบบเปิดที่เน้นในภาคบริการและภาคอุตสาหกรรม โดยภาคอุตสาหกรรมของประเทศสิงคโปร์มีการพัฒนามากว่าประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาก ซึ่งอุตสาหกรรมที่สำคัญประกอบด้วย อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมผลิตอุปกรณ์ชุดเจาะน้ำมันดิบ กัดน้ำมันเชื้อเพลิง แปรรูปยางและทำผลิตภัณฑ์ยางเคมีภัณฑ์ ผลิตอาหารแปรรูปและเครื่องดื่ม และอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ เป็นต้น ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศหนึ่งที่พึ่งพาการส่งออกโดยถือว่าเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของเอเชีย แต่จากที่ประเทศสิงคโปร์ไม่มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติทำให้อุตสาหกรรมนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศต่าง ๆ เพื่อนำมาผลิตและส่งออกต่อ (Re-export) โดยจะเห็นได้จากสินค้าส่งออกหลักของสิงคโปร์ เช่น สินค้าปิโตรเลียม อาหาร เครื่องดื่ม เกษภัณฑ์ เคมีภัณฑ์ สินค้าที่เกี่ยวกับการสื่อสาร โทรคมนาคม เครื่องจักรยนต์ เป็นต้น โดยจากตาราง 1.5 ในปี พ.ศ. 2553 ประเทศสิงคโปร์ มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 303,652.2 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ หรือประมาณ 222,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (CIA World Factbook, 2011) และมีมูลค่าการส่งออก 351,867 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งมูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรม 13,853.54 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยอัตราการขยายตัวนั้นเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 ร้อยละ 30.4 และ 19.4 ตามลำดับ ในส่วนอัตราส่วนมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมต่อมูลค่าการส่งออกรวม คิดเป็นร้อยละ 3.9

ตาราง 1.5 อัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการส่งออกโดยรวมและมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมของประเทศสิงคโปร์

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปี	มูลค่าการส่งออก	อัตราการเปลี่ยนแปลง มูลค่าการส่งออก (ร้อยละ)	มูลค่าการส่งออก ภาคอุตสาหกรรม	อัตราการเปลี่ยนแปลง มูลค่าการส่งออก ภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ)	อัตราส่วนมูลค่า การส่งออก ภาคอุตสาหกรรม ต่อมูลค่าการ ส่งออกรวม (ร้อยละ)
2544	121,751		4,725.7		3.9
2545	125,177	2.8	4,922.0	4.2	3.9
2546	159,963.3	27.8	6,690.4	35.9	4.2
2547	198,637	24.2	8,266.3	23.6	4.2
2548	229,649	15.6	10,506.9	27.1	4.6
2549	271,807	18.4	11,666.3	11.0	4.3
2550	299,272	10.1	14,521.5	24.5	4.6
2551	338,176	13.0	15,651.1	7.8	4.6
2552	269,832	-20.2	11,604.8	-25.9	4.3
2553	351,867	30.4	13,853.5	19.4	3.9

ที่มา: ศูนย์การเงินและการลงทุน (Finance and Investment center: FIC) และ UCNTAD (2011)

ประเทศจีน เป็นประเทศที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ประเทศจีนได้ให้ความสำคัญกับการค้าระหว่างประเทศอย่างมาก โดยในปี พ.ศ. 2553 ประเทศจีนยังมีดุลบัญชีสะพัดเกินดุลมากถึง 3.05 แสนล้านเหรียญสหรัฐ ทำให้ประเทศจีนกลายเป็นประเทศที่มีปริมาณการค้าสูงที่สุดในเอเชีย และเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากประเทศสหรัฐอเมริกา (World Bank, 2011) ส่วนภาคอุตสาหกรรมของประเทศจีนได้มีส่วนสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้จากปี พ.ศ. 2553 ภาคอุตสาหกรรมของประเทศจีนมีมูลค่าเป็นอัตราร้อยละ 46.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม

ภายในประเทศ โดยอุตสาหกรรมหลักของจีน ได้แก่ เครื่องมือเครื่องจักรและอุปกรณ์โลหะ โดยทั้งสองอุตสาหกรรมนั้นมีมูลค่ามากถึงร้อยละ 20-30 ของมูลค่าภาคอุตสาหกรรมการผลิตทั้งหมด (CIA World Factbook, 2011)

ตาราง 1.6 อัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการส่งออกโดยรวมและมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปี	มูลค่าการส่งออก	อัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออก (ร้อยละ)	มูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรม	อัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ)	อัตราส่วนมูลค่าการส่งออกภาคอุตสาหกรรมต่อมูลค่าการส่งออกรวม (ร้อยละ)
2544	266,098		240,184.9		90.3
2545	325,596	22.4	297,170.5	23.7	91.3
2546	438,228	34.6	403,655.1	35.8	92.1
2547	593,326	35.4	553,098.7	37.0	93.2
2548	761,953	28.4	713,274.3	29.0	93.6
2549	969,380	27.2	916,363.5	28.5	94.5
2550	1,217,790	25.6	1,156,683.8	26.2	95.0
2551	1,428,660	17.3	1,351,221.2	16.8	94.6
2552	1,201,790	-15.9	1,138,847.9	-15.7	94.8
2553	1,578,270	31.3	1,496,674.4	31.4	94.8

ที่มา: ศูนย์การเงินและการลงทุน (Finance and Investment center: FIC) และ UCNTAD (2011)

จากการที่ประเทศจีนมีขนาดของเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ อีกทั้งยังมีการส่งออกที่เพิ่มขึ้น โดยจะเห็นได้จากตาราง 1.6 ในปี พ.ศ. 2553 การส่งออกของจีนมีมูลค่า 1.578 ล้านล้าน

ดอลลาร์สหรัฐ และการส่งออกภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่า 1.496 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 ร้อยละ 31.3 และ 31.4 ตามลำดับ ในส่วนอัตราส่วนมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมต่อมูลค่าการส่งออกรวม คิดเป็นร้อยละ 94.8 ซึ่งการที่จีนมีการพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมภายในประเทศ และมีมูลค่าการส่งออกที่มหาศาลทำให้ประเทศจีนเป็นประเทศหนึ่งที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของโลก

จากการส่งออกของประเทศในเอเชียที่เพิ่มขึ้น และเศรษฐกิจของประเทศในเอเชียส่วนใหญ่ได้พึ่งพาการส่งออกเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก ปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่เป็นตัวส่งผลกระทบทำให้การส่งออกมีการเปลี่ยนแปลงนั้น ส่วนหนึ่งมาจากอัตราแลกเปลี่ยน โดยการค้ำระหว่างประเทศจะใช้อัตราแลกเปลี่ยนเป็นสื่อกลางเชื่อมโยงราคาสินค้าและบริการระหว่างประเทศที่เป็นเงินต่างประเทศกัน ให้มีมูลค่าเทียบเท่าเมื่อแสดงเป็นเงินสกุลเดียวกับค่าเงินในประเทศและเป็นตัวแปรที่รักษาเสถียรภาพภายนอกประเทศ โดยหนึ่งหน่วยเงินตราสกุลต่าง ๆ จะมีอำนาจซื้อ (Purchasing Power) แตกต่างกันไปตามค่าเงินของแต่ละประเทศ ซึ่งการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของค่าเงินภายในประเทศจะส่งผลให้อัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลง ราคาสินค้าทุกชนิดในต่างประเทศ ซึ่งคิดเป็นเงินตราของประเทศใดประเทศหนึ่งจะเปลี่ยนไปด้วย อัตราแลกเปลี่ยนเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าการส่งออก กล่าวคือ เมื่อค่าเงินในประเทศลดลง ในทางทฤษฎีแล้วในระยะสั้นจะมีผลทำให้การส่งออกของประเทศเพิ่มมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากค่าเงินของประเทศเพิ่มสูงขึ้น จะส่งผลทำให้การส่งออกลดลง

อัตราดอกเบี้ยเป็นอีกตัวแปรทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการส่งออกของประเทศ หากประเทศมีนโยบายที่จะทำให้อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินลดลง ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายการลงทุนไปยังประเทศที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าผลตอบแทนในประเทศที่ลดลง ทั้งนี้ การไหลออกของเงินทุนจะมีผลต่ออัตราแลกเปลี่ยน ทำให้ค่าเงินในประเทศลดลง ส่งผลให้การส่งออกเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามแล้วการลดอัตราดอกเบี้ยอาจจะทำให้เงินเฟ้อในประเทศเพิ่มสูงขึ้นบ้าง ซึ่งภาวะเงินเฟ้อ เป็นสถานการณ์ที่ระดับราคาสินค้าทั่วไปเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยที่อัตราเงินเฟ้อ เป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เปรียบเทียบระหว่างช่วงเวลาต่อเนื่องกันของดัชนีราคา ซึ่งถ้าหากอัตราเงินเฟ้อภายในประเทศที่เกิดขึ้นไม่เกินร้อยละ 5 ยังถือว่าไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจมาก แต่หากเกินกว่าร้อยละ 5 จะส่งผลเสียหลายด้าน ซึ่งในด้านการส่งออกจะทำให้ความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของสินค้าส่งออกไปยังต่างประเทศลดลง เนื่องจากราคาสินค้าที่สูงขึ้น

จากการที่ประเทศในเอเชียได้มีการเน้นการส่งออกมากยิ่งขึ้น และต่อมาได้มีการพัฒนาประเทศโดยปรับเปลี่ยนโครงสร้างภายในประเทศ ซึ่งมีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น ความต้องการเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

ในเอเชีย เนื่องจากมีความต้องการเงินทุนและเทคโนโลยีขั้นสูงในประเภทต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดและพัฒนาภาคอุตสาหกรรมให้ก้าวหน้าจนอยู่ระดับเดียวกับประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยประเทศในเอเชียที่มีการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศ เช่น ประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย จีน และสิงคโปร์ ล้วนมีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเข้ามาในปริมาณที่สูง ซึ่งประเทศสิงคโปร์นั้นได้พัฒนาประเทศจากประเทศอุตสาหกรรมใหม่ จนกลายมาเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ค่าเงินภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งประเทศในเอเชียดังกล่าวล้วนมีค่าเงินที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการที่ประเทศมีค่าเงินที่สูงขึ้นนั้นจะส่งผลให้การส่งออกมีแนวโน้มที่ลดลง

อย่างไรก็ตามประเทศในเอเชียได้มีการปรับปรุงนโยบายทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศในภูมิภาคมากขึ้น โดยที่การส่งออกมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศขยายตัวโดยเฉพาะ การส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมซึ่งเป็นการส่งออกหลักของแต่ละประเทศในเอเชีย และได้มีการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมให้ดีขึ้นมากขึ้น โดยการส่งออกสินค้าของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียนั้น ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ โดยที่ตัวแปรเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศในเอเชียน้อยเพียงใด

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่กล่าวมาเหล่านี้ ประกอบด้วย อัตราแลกเปลี่ยน ดัชนีราคาผู้บริโภค การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และอัตราดอกเบี้ย จะมีความสัมพันธ์หรือส่งผลกระทบต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมของประเทศในเอเชียในทิศทางใด การศึกษานี้จึงได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมกับอัตราแลกเปลี่ยน ดัชนีราคาผู้บริโภค การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และอัตราดอกเบี้ย ของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย ได้แก่ ประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย จีน และสิงคโปร์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนนโยบายการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมของแต่ละประเทศ และเป็นแนวทางในพัฒนาการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศในเอเชียขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมและตัวแปรทางเศรษฐกิจของประเทศในเอเชีย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ทราบถึงผลกระทบของตัวแปรต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจมหภาค ที่มีต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมของประเทศในเอเชีย ได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย จีน และสิงคโปร์ ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวสามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางในการกำหนดและวางแผนนโยบายต่าง ๆ แก่หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมของประเทศต่างๆ ในเอเชียมีแนวโน้มที่ดีมากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมและตัวแปรทางเศรษฐกิจของประเทศในเอเชียในครั้งนี้ ประเทศในเอเชียที่เลือกทำการศึกษา ได้แก่ ประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย จีน และสิงคโปร์ ซึ่งในส่วนมูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรม ได้เลือกสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมดที่ทำรายได้ให้กับประเทศในเอเชียที่ศึกษา ส่วนตัวแปรทางเศรษฐกิจ ที่ทำการศึกษาประกอบด้วยอัตราแลกเปลี่ยน ดัชนีราคาผู้บริโภค อัตราดอกเบี้ย และเงินลงทุน โดยตรงจากต่างประเทศของประเทศในเอเชียดังกล่าว โดยที่ผู้ศึกษาได้ใช้ข้อมูลเป็นรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2542 ถึงไตรมาสที่ 2 พ.ศ. 2554

1.5 นิยามศัพท์

มูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรม หมายถึง มูลค่าในรูปของตัวเงินที่ได้มาจากการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมดภายในประเทศไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ซึ่งสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตขึ้นมานั้นหากแบ่งตามประเภทของอุตสาหกรรม จะแบ่งได้ 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมวัตถุดิบ อุตสาหกรรมเบา และอุตสาหกรรมสินค้าทุนและเทคโนโลยี โดยที่อุตสาหกรรมวัตถุดิบ เป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติหรือผลผลิตทางการเกษตรมาใช้เป็นวัตถุดิบโดยตรงมาผลิต เช่น แร่และแก๊สธรรมชาติ อุตสาหกรรมโรงกลั่นน้ำมัน อุตสาหกรรมโลหะพื้นฐาน เป็นต้น ส่วนอุตสาหกรรมเบา เป็นอุตสาหกรรมที่ดำเนินการเอาผลผลิตจากอุตสาหกรรมวัตถุดิบมาผลิตเพื่อทำเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปอื่นๆ เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ เฟอร์นิเจอร์ อัญมณีและเครื่องประดับ เป็นต้น และในส่วนของอุตสาหกรรมสินค้าทุนและเทคโนโลยี เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้เครื่องจักร แรงงาน และเงินจำนวนมาก ใช้เทคโนโลยีระดับสูงในการผลิต เช่น เครื่องจักรสำนักงาน ยานยนต์ การต่อเรือ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่ ส่วนอุตสาหกรรมที่มีขนาดเล็ก ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ พลาสติก เคมีภัณฑ์ เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	
ห้องสมุดงานวิจัย	
วันที่.....	17 ก.ค. 2555
เลขทะเบียน.....	2476.95
เลขเรียกหนังสือ.....	

หากแบ่งสินค้าภาคอุตสาหกรรมตามอุตสาหกรรมรายสาขาต่าง ๆ จะมีสาขาใหญ่ ๆ โดยประมาณดังนี้ อุตสาหกรรมเหล็ก ยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์ พลาสติก ปิโตรเคมี กระดาษและสิ่งพิมพ์ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ยา ยาง และผลิตภัณฑ์ยาง อัญมณี และเครื่องประดับ อาหาร รองเท้าและผลิตภัณฑ์หนัง

สินค้าขั้นปฐม (Primary Product) คือ สินค้าประเภทที่กระบวนการผลิตไม่ซับซ้อน ก่อนข้าง เป็นไปตามลักษณะธรรมชาติของสินค้านั้นๆ เช่น ผลผลิตทางการเกษตร ป่าไม้ ประมง เป็นต้น

อัตราแลกเปลี่ยน (Exchange Rate) หมายถึง ราคาต่อหน่วยของเงินตราต่างประเทศที่คิดเป็น เงินตราภายในประเทศ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบอำนาจซื้อของเงินตรา 2 สกุล เช่น ค่าของเงินบาท เมื่อเทียบกับ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ เท่ากับ 30 บาท เป็นต้น

ดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index: CPI) เป็นตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงของราคาขายปลีกของสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคซื้อเพื่อการบริโภคสำหรับกลุ่มสินค้าและบริการที่กำหนด ณ ราคาตลาดในปีใดปีหนึ่ง ในจำนวนและคุณภาพที่คงที่ เปรียบเทียบกับปีฐาน (Base Year) ซึ่งปีฐาน หมายถึงปีที่กำหนดให้ตัวเลขดัชนีมีค่าเท่ากับ 100

โดยกลุ่มสินค้าและบริการที่นำมาคำนวณราคาดัชนีราคาผู้บริโภคซึ่งแยกออกเป็นหมวดต่างๆ ได้แก่ หมวดอาหารและเครื่องดื่ม เครื่องนุ่งห่ม เฟอร์นิเจอร์ การตรวจรักษาและบริการส่วนบุคคล พาหนะ การขนส่ง และการสื่อสาร บันเทิง การอ่านและการศึกษา ยาสูบและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

อัตราดอกเบี้ย (Interest Rate) ในที่นี้หมายถึง อัตราดอกเบี้ยนโยบาย คือ อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารกลางของแต่ละประเทศกำหนดขึ้นเป็นอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงที่เป็นพื้นฐานในการกำหนด ทิศทางอัตราดอกเบี้ยอื่นๆ ในประเทศ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบายทางการเงินของ ประเทศ โดยอัตราดอกเบี้ยของประเทศต่าง ๆ ที่ใช้กำหนดเป็นอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ได้แก่ อัตรา ดอกเบี้ยเงินฝากระยะเวลา 1 ปี ของประเทศจีน, อัตราดอกเบี้ยเงินฝากข้ามคืนระหว่างธนาคาร พาณิชย์ ของประเทศมาเลเซีย, อัตราดอกเบี้ยนโยบาย BI Rate ของประเทศอินโดนีเซีย, อัตรา ดอกเบี้ยธุรกรรมซื้อคืนพันธบัตรข้ามคืน ของประเทศสิงคโปร์ ส่วนประเทศไทยใช้อัตราดอกเบี้ยซื้อ คืนพันธบัตร 14 วัน เป็นอัตราดอกเบี้ยนโยบาย จนถึงวันที่ 16 มกราคม 2550 และเปลี่ยนมาใช้อัตรา ดอกเบี้ยธุรกรรมซื้อคืนพันธบัตรระยะเวลา 1 วัน (1-Day Repurchase Rate หรือ 1-Day Repo Rate) เป็นอัตราดอกเบี้ยนโยบายจนถึงปัจจุบัน

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) หมายถึง การ เคลื่อนย้ายทุนระหว่างประเทศ หรือการนำเงินไปลงทุนดำเนินธุรกิจในรูปแบบต่างๆ ในอีกประเทศ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อการแสวงหาผลกำไรจากการลงทุนขององค์กรธุรกิจ在不同ประเทศ ซึ่ง

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ การเข้าไปซื้อกิจการขององค์กรธุรกิจที่ดำเนินกิจการอยู่แล้วในประเทศผู้รับทุน โดยการซื้อหุ้นทุน แล้วอาจจะเพิ่มการถือหุ้นจนมีสัดส่วนมากพอที่จะสามารถมีเข้าไปส่วนร่วมในการบริหารและควบคุมการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเดิมของประเทศผู้รับทุนได้ ส่วนอีกวิธีคือการตั้งกิจการสาขาขึ้นในต่างประเทศ ซึ่งทำให้กิจการแม้อย่างงสามารถบริหารงานได้อย่างเต็มที่ หรือการเข้าร่วมลงทุนร่วมกัน (Joint Venture) ในต่างประเทศ นอกจากนั้นการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสามารถที่จะเข้าไปตั้งองค์กรธุรกิจขึ้นใหม่ในประเทศผู้รับทุน เช่น การตั้งโรงงาน หรือตั้งสำนักงานขึ้นใหม่ในต่างประเทศ เป็นต้น